

Juhani Rantanen: Syntyi pakolaisen osaan

Adventtikalenterin luukku III adventtisunnuntaina 11.12.2016, Talvikynttilät 1961

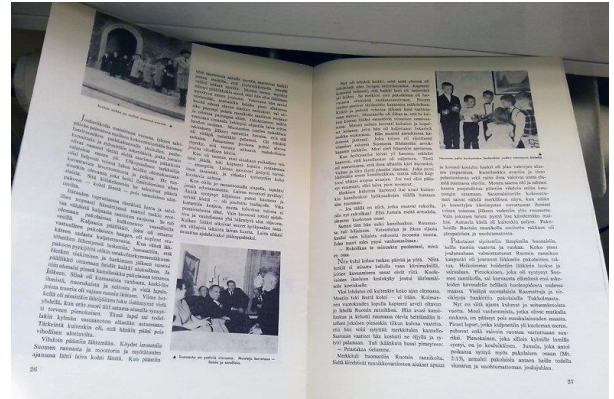
Vuoden 1944 joulukuu oli pitkästä aikaa rauhan joulukuu Suomenmaassa. Koetuista raskaista ajoista huolimatta tai ehkäpä juuri niiden tähden nostivat ihmiset nyt toiveikkaina katseensa tulevaisuuteen. Ilolla todettiin, että Rauhanruhtinaan syntymäjuhlaa saataisiin viettää ulkonaisestikin rauhan vallitessa.

Kaikki eivät kuitenkaan voineet tähän iloon jakamattomasti yhtyä. Oli ihmisiä, joille rauhan koittaminen kylläkin oli tervetullut, mutta jotka toisaalta juuri sen tähden tunsivat olonsa turvattomaksi Suomen maaperällä. Nämä ihmiset olivat Suomen heimoa, Suomeen sodan jalkoihin joutuneesta Inkeristä siirrettyjä. Heille — inkeriläisille — rauhan koittaminen merkitsi uhkaa siinä mielessä, että heitä kehoitettiin muuttamaan takaisin kotiseudullensa. Merkillistä kyllä, ei tuo ajatus heitä kaikkia miellyttänyt. Useat heistä eivät suurin surminsakaan olisi tahtoneet takaisin entisten vallanpitäjiensä alaisuuteen. Tämän kohtalon välttämiseksi oli olemassa vain yksi keino — pako. Pakotie avautui sillä hetkellä vain lännen suuntaan, mutta sekin tie kulki yli myrskyävän meren.

Joulukuun mainittuna vuonna, lyhyen talvipäivän painuessa mailleen kokoontui eräälle Suomen länsirannikon paikkakunnalle yksitellen, perhekunnittain ja ryhmittäin inkeriläisiä, jotka jostain olivat saaneet tietää sieltä saaristosta päästävän salateitse meren yli. Ulkopuolinen tarkkailija olisi helposti voinut lukea heidän olemuksestaan kuvastuvan levottomuutta ja pelkoa. He tunsivatkin olevansa joka hetki ilmitulemisen uhan alaisia. Sitä kiihkeämmin he tahtoivat päästä pakoon — kohti länttä — pois vainolaisen ulottuvilta.

Itätuulen tupruttaessa räntäistä lunta ja talvi-illan nopeasti hämärtyessä saattoi tuskin erottaa vähäistä kaljaasia saariston suojassa. Se tuli olemaan pakolaisten kulkuneuvo vaarallisilla vesillä. Kaljaasin päällikkö, joka oli ottanut vastuulleen pakolaisten hengen, oli sopinut etukäteen sadasta kuljetettavasta. Kun väkeä lähtöhetken lähestyessä laskettiin, huomattiin, että pakoon pyrkijöitä olikin satakolmekymmentäkuusi. Hetken tinkimisen ja harkinnan jälkeen suostui päällikkö ottamaan heidät kaikki alukselleen. Ja niin ahmaisi pimeä kansiluukku pakolaisen toisensa jälkeen. Siinä oli kumaraista vanhusta, keski-ikäisiä ihmisiä, nuorukaista ja neitosta ja vielä lapsia, joista nuorin oli vajaan tunnin ikäinen. Viime hetkellä oli nimittäin lähtijöitten luku lisääntynyt vielä yhdellä, kun eräs nuori äiti satama-alueella synnytti terveen pienokaisen. Tämä lapsi sai todellakin kylmän vastaanoton elämäänsä astuessaan. Tärkeintä kuitenkin oli, että hänkin pääsi pois vihollisen ulottuvilta.

Vihdoin päästiin lähtemään. Köydet irrotettiin Suomen rannasta ja moottorin ja myötätuulen ajamana lähti laiva kohti länttä. Kun päästiin ulos saaristosta aavalle merelle, saattoivat kaikki panna merkille, että joulukuun joulukuun merellä vallitsi ankara myrsky. Monen meren myrskyt nähty päällikkökin sanoi, ettei hän ollut tällaiseen myrskyyn ennen joutunut. Vakavana hän arvioi mielessään, saattaisiko heidän pieni aluksensa kestää edessä olevan matkan raskat tuulet, vai olisiko parempi palata rannikolle saariston suojaan ja odottaa parempaa säätä. Odottaessa, mihin suuntaan

Juhani Rantasen kirjoitus vuoden 1961 Talvikynttilöissä.

ilmanala kehittyisi ohjattiin laiva erään luodon suojaan. Muutamien tuntien tuskallisen odotuksen jälkeen saatettiin havaita, että sää oli vieläpä entistäkin pahempi. Oli tehtävä ratkaisu. Palaamisen puolesta puhui ulvova myrsky, sitä vastaan uhkaava mahdollisuus joutua vihollisen käsiin.

Kun oli varmaa, ettei ainakaan paikalleen voitaisi jäädä, teki kapteeni lopulta ratkaisunsa — eteenpäin. Laivan moottori jyskytti turvallisen tasaisesti, ja sitkeästi työnnyttiin kohti kuohuvia aaltoja.

Kun oltiin jo rannattomalla ulapalla, tapahtui jotain odottamatonta. Laivan moottori pysähtyi. Äkkiä syntynyt hiljaisuus puhui kaameaa ja selvää kieltä — oli jouduttu tuuliajolle. Vika koetettiin korjata, mutta toivottua tulosta ei ponnisteluista ollut. Vain huonosti totteli ajelehtiva ja vauhdissaan yhä hiljentävä alus ohjausta. Kaiken lisäksi alkoivat suuret hyökyaallot tasaisin väliajoin lakaista laivan kantta. Laiva uhkasi muuttua ajelehtivaksi jääkappaleeksi.

Nyt oli tehtävä kaikki, mitä enää yleensä oli tehtävissä edes hengen säilyttämiseksi. Kapteeni komensi tuimasti, että kaikki lasti oli heitettävä yli laidan. Se merkitsi, että pakolaisten oli luovuttava vähäisistä matkatavaroistaan. Nuoret miehet panivat täytäntöön kapteenin määräyksen. Käärö ja paketti toisensa jälkeen lensi vaahtoavaan mereen. Muutamille oli liikaa se, että he kaiken koetun lisäksi menettivät viimeisen omaisuutensa. Muuan nainen luovutti kultaiset ja hopeiset astiansa, joita hän oli kuljettanut Inkeristä saakka mukanaan. Hän menetti aarteittensa kadotessa järkensä. Joku toinen oli sijoittanut viimeiset rahansa Suomesta lähtiessään arvokkaaseen turkkiin. Meri nieli hänenkin aarteensa.

Kun hyökyaallot löivät yli kannen, määräsi kapteeni, että kansiluukut oli suljettava. Tästä oli seurauksena, että ilma alhaalla kävi huonoksi. Valitus ja itku täytti pimeän ruuman. Joku yritti hädissään avata kansiluukua, mutta silloin kapteeni uhkasi ampua avaajan. Jos vesi olisi päässyt ruumaan, olisi laiva pian ponnut.

Hetkisen kuluttua kapteeni itse avasi kuitenkin kansiluukun hyökyaaltojen välillä huutaen alas ruumaan:

- Jos täällä on niitä, jotka osaavat rukoilla, niin nyt rukoilkaa! Ellei Jumala meitä armahda, olemme kuoleman omat.

Saman tien hän sulki kansiluukun. Ruumassa tuli hiljaisuus. Voivottelun ja itkun sijasta kuului vain hiljaista rukousta monesta suusta. Joku nuori mies pyysi vanhemmiltaan:

- Rukoilkaa te minunkin puolestani, minä en osaa.

Niin kului kolme tuskan päivää ja yötä. Niitä hetkiä ei mitattu kellolla vaan kärsimyksillä, joitten kuvaamiseen sanat eivät riitä. Kuolevaisten ihmisten kestävyys joutui äärimmäiselle koetukselle.

Yksi lohdutus oli kuitenkin koko ajan olemassa. Mentiin toki länttä kohti — ei itään. Kolmannen vuorokauden lopulla kapteeni arveli oltavan jo lähellä Ruotsin rannikkoa. Hän avasi kansiluukun ja kehotti ruumassa olevia heittämään itselleen jokaisen pienenkin tilkun kuivaa vaatetta, että hän voisi sytyttää merkkitulen kannelle. Saatuaan vaatteet hän kostutti ne öljyllä ja sytytti palamaan. Tuli ikäänkuin huusi pimeyteen:

- Pelastakaa sielumme.

Merkkituli huomattiin Ruotsin rannikolta. Sieltä kiirehtivät rannikkovartioston alukset apuun ja kovasti koeteltu haaksi oli pian vahvojen alusten ympäröimä. Kansiluukku avattiin ja tieto pelastumisesta sekä raitis ilma valoivat uutta elämää ruumassa oleviin. Monen saaren ohi ja salmen kautta purjehdittua päästiin vihdoon erään kaupungin satamaan. Satamalaiturille kokoontuneet saivat nähdä merkillisen näyn, kun nälän ja kestettyjen kärsimysten uuvuttamat ihmiset toinen toisensa jälkeen vedettiin ylös ruumasta. Vain jokunen heistä pystyi itse kävelemään maihin. Auttavia käsiä oli kuitenkin paljon. Pakolaisille Ruotsin rannikolla osoitettu rakkaus oli ylenpalttista ja unohtumatonta.

Pakolaiset sijoitettiin lämpimiin huoneisiin, heille tuotiin vaatetta ja ruokaa. Koko pieni joulurauhaan valmistautunut Ruotsin rannikon kaupunki oli joutunut liikkeelle pakolaisten tultua. Heikoimmat hoidettiin lääkärin luokse ja sairaalaan. Pienokainen, joka oli syntynyt Suomen rannikolla, sai korvausta elämänsä ensi askeleiden kovuudelle hellästä huolenpidosta uudessa maassa. Vieläpä suomalaisia Raamattuja ja virsikirjoja hankittiin pakolaisille Tukholmasta.

Nyt on siitä ajasta kulunut jo seitsemäntoista vuotta. Moni vanhemmista, jotka olivat matkalla mukana, on päässyt pois muukalaisuuden maasta. Pienet lapset, jotka kuljetettiin yli kuoleman meren, puhuvat enää vaivoin suomea vartuttuaan suuriksi. Pienokainen, joka silloin kylmille lumille syntyi, on jo kouluikäinen. Jumala, joka antoi poikansa syntyä myös pakolaisen osaan (Mt. 2:13), armahti pakolaisia antaen heille todella siunatun ja unohtumattoman joulujuhlan.